

ירושלים, כ"ג בתמוז, תשע"ז
17 ביולי, 2017
203/2017

מקבלי תארים אקדמיים מישראל ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר ב-2016

Recipients of Israeli Academic Degrees who Stayed Abroad Three Years and More 2016

במשך 30 השנים האחרונות כ-30 אלף מקבלי תארים בישראל שהו בחו"ל 3 שנים ויותר.¹ מרביתם בתחומי המדעים המדויקים וההנדסה ואחוז לא מבוטל במקצועות המוזיקה. אחוז הגברים גבוה יותר מאחוז הנשים. אחוז גבוה מהשוהים בחו"ל הם עולים, בעיקר מבריה"מ לשעבר, אך גם מאורוגואי, ארגנטינה וארה"ב. לאורך השנים, מספר היוצאים לחו"ל גדול ממספר החוזרים לארץ לאחר 3 שנים.

- 30,007 (5.6%) ממקבלי תארים ממוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10), שהו בחו"ל שלוש שנים ויותר נכון לשנת 2016.
- אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר גבוה במיוחד בקרב מקבלי תארים בתחומי המדעים המדויקים וההנדסה מאשר מקבלי תארים בתחומי מדעי הרוח והחברה - פי 1.6 בתואר ראשון, פי 2.5 בתואר שני ופי 3.3 בתואר שלישי.
- חלקם הגבוה ביותר של השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר בקרב מקבלי תואר שלישי היה במתמטיקה (24.1%) ובמדעי המחשב (19.3%).
- בקרב מקבלי תואר שני ברפואה אחוז השוהים בחו"ל גבוה יחסית והוא עומד על 9.3%.
- חלקם הגבוה ביותר של השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר בקרב מקבלי תואר שני היה במוזיקה (21.1%), במתמטיקה (15.4%) ובמדעי המחשב (14.8%).
- אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר, אשר קיבלו את התואר הראשון שלהם מאוניברסיטאות, היה גבוה משמעותית מזה של מקבלי תואר ראשון ממכללות אקדמיות, ממכללות אקדמיות לחינוך ומהאוניברסיטה הפתוחה, והגיע ל-7.4%².
- אחוז הגברים השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר מאחוז הנשים (6.7% בהשוואה ל-4.8%, בהתאמה).
- אחוז היהודים השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר גבוה יותר מאחוז הערבים (5.7% לעומת 2.2%, בהתאמה), למעט בתואר שלישי (10.4% לעומת 11.5%, בהתאמה).
- אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר היה גבוה יחסית בקרב ילידי חו"ל, ובמיוחד בקרב ילידי בריה"מ (לשעבר), אורוגואי וארגנטינה שקיבלו תואר שלישי בארץ (29%, 20.5% ו-19.6%, בהתאמה), ובקרב ילידי ארצות הברית וקנדה שקיבלו בארץ תואר שני ברפואה (27.7% ו-29.1%, בהתאמה).
- המאזן בין היוצאים החדשים לחו"ל (מ-2011 ואילך) לבין השבים הוא שלילי אך יציב.³

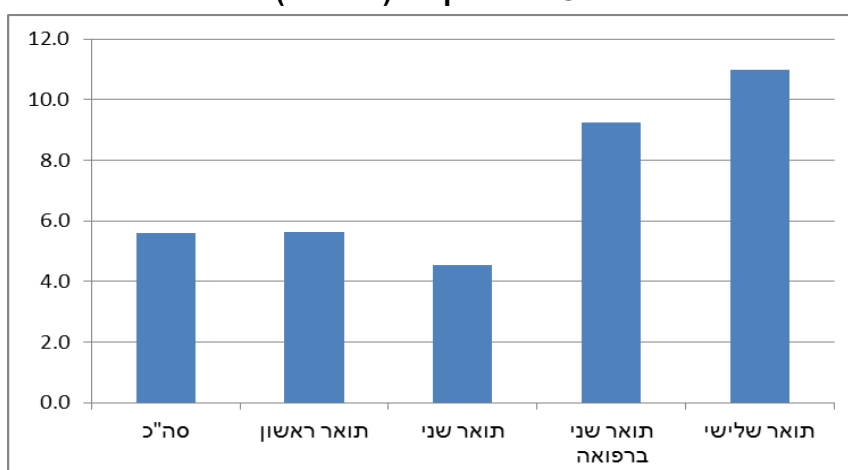
[ללוחות ולנתוני התרשימים להגדרות הסברים](#)

¹ הבדיקה נעשתה נכון לשנת 2016, והנתונים הוקבלו למאגר ישראלים השוהים בחו"ל. (ראו: "מאגר תושבים ישראלים בחו"ל", מיכל סבח, 2012 סדרת ניירות טכניים הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.) אין בשהייה של שלוש שנים בחו"ל בכדי להעיד על כוונות להישאר בחו"ל.
² רוב מקבלי התארים בשנים המוקדמות יותר היו מהאוניברסיטאות, וכפי שנזכר לעיל יש קשר בין מועד קבלת התואר לאחוז השוהים בחו"ל. עם זאת, מבדיקה נמצא כי גם בשנים מאוחרות יותר אחוז בוגרי האוניברסיטאות השוהים שהייה ממושכת בחו"ל גבוה יותר מבוגרי המכללות.
³ שיעור השבים מתייחס לאלה ששהו בארץ שנתיים ברציפות. לדוגמה שיעור השבים בשנת 2016 מתייחס לאלה ששהו בארץ בשנים 2015-2016.

בשנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10) 532,291 אנשים קיבלו תארים אקדמיים⁴ ממוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל. בשנת 2016, 5.6% מהם (30,007) שהו בחו"ל שלוש שנים ויותר.

אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר גבוה במיוחד בקרב **מקבלי תואר שלישי** והוא עומד על 10.9%. בקרב מקבלי **תואר שני ברפואה** אחוז השוהים בחו"ל גבוה יחסית והוא עומד על 9.3%. לעומתם אחוז **מקבלי תואר ראשון ושני** ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר עומד על 5.7%-ו-4.5%, בהתאמה.

תרשים 1 - מקבלי תארים השוהים בחו"ל בשנת 2016 שלוש שנים ויותר, לפי תואר אקדמי (באחוזים)



מגמות בין השנים 2012-2016

אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר עלה מעט בין השנים 2012 ל-2016 בתואר ראשון ושני, ומגמת העלייה ממשיכה גם בשנת 2016.

לוח א - מקבלי תארים בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר, לפי תואר אקדמי ושנה

| מתוכם: שהו בחו"ל 3 שנים ויותר (באחוזים) לפי שנה | | | | סך כל מקבלי תארים בשנים תשמ"א-תש"ע | |
|---|--------|--------|--------|------------------------------------|-----------------|
| 2015 | 2014 | 2013 | 2012 | | |
| 30,007 | 28,647 | 27,336 | 26,012 | 532,291 | סה"כ |
| 5.6 | 5.4 | 5.1 | 4.9 | 100.0 | סה"כ - אחוזים |
| 5.7 | 5.4 | 5.2 | 4.9 | 363,306 | תואר ראשון |
| 4.5 | 4.3 | 4.1 | 3.8 | 139,514 | תואר שני |
| 9.3 | 9 | 8.8 | 8.5 | 9,670 | תואר שני ברפואה |
| 10.9 | 10.7 | 10.6 | 10.3 | 19,801 | תואר שלישי |

⁴ כולל: תואר ראשון, תואר שני, תואר שני ברפואה (MD) ותואר שלישי (PhD). ההתייחסות היא לתואר הגבוה ביותר שקיבל האדם.

בקרב מקבלי תארים בתחומי המדעים והנדסה,⁵ אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר גבוה משמעותית בהשוואה לתחומי מדעי הרוח והחברה⁶ - פי 1.6 בתואר ראשון, פי 2.5 בתואר שני ופי 3.3 בתואר שלישי.

לוח ב - אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2016 מבין מקבלי התארים בישראל (בשנים תשמ"א-תש"ע 2009/10-1980/81) לפי שנת קבלת התואר ותחום הלימודים

| תואר שלישי | | תואר שני ברפואה סה"כ | תואר שני | | | תואר ראשון | | | אחוז שוהים שהייה ממושכת מסך כל מקבלי התארים | סך כל מקבלי התארים | שנת קבלת התואר | |
|------------------|---------------|----------------------|------------------|---------------|------|------------------|---------------|------|---|--------------------|----------------|-----------------------------|
| תחום לימודים | | | תחום לימודים | | סה"כ | תחום לימודים | | סה"כ | | | | |
| מדעי החברה והרוח | המדעים והנדסה | | מדעי החברה והרוח | המדעים והנדסה | | מדעי החברה והרוח | המדעים והנדסה | | | | | |
| 14.5 | 4.4 | 10.9 | 9.3 | 8.6 | 3.5 | 4.5 | 7.9 | 4.8 | 5.7 | 5.6 | 532,291 | סה"כ |
| 16.7 | 8.0 | 14.4 | 11.7 | 12.2 | 7.2 | 9.0 | 9.9 | 7.2 | 8.2 | 8.8 | 21,501 | תשמ"א-תשמ"ד 1983/84-1980/81 |
| 17.2 | 7.6 | 14.8 | 9.7 | 10.9 | 6.8 | 8.3 | 11.7 | 8.2 | 9.5 | 9.5 | 12,412 | תשמ"ה-תשמ"ו 1985/86-1984/85 |
| 13.7 | 7.0 | 11.9 | 10.2 | 12.8 | 5.4 | 8.0 | 11.6 | 7.6 | 9.0 | 9.0 | 20,223 | תשמ"ז-תשמ"ט 1988/89-1986/87 |
| 12.9 | 5.0 | 10.9 | 8.5 | 11.7 | 4.8 | 7.1 | 10.0 | 7.0 | 8.0 | 8.0 | 23,688 | תש"ן-תשנ"ב 1991/92-1989/90 |
| 13.2 | 4.6 | 11.0 | 12.1 | 10.6 | 3.9 | 6.1 | 10.7 | 7.0 | 8.1 | 7.9 | 29,881 | תשנ"ג-תשנ"ה 1994/95-1992/93 |
| 18.1 | 4.6 | 14.4 | 10.7 | 11.1 | 4.0 | 5.8 | 13.3 | 7.0 | 8.6 | 8.2 | 46,312 | תשנ"ו-תשנ"ח 1997/98-1995/96 |
| 17.5 | 4.7 | 13.2 | 10.4 | 11.3 | 4.3 | 5.3 | 10.0 | 6.0 | 7.0 | 6.8 | 65,379 | תשנ"ט-תשס"א 2000/01-1989/99 |
| 16.1 | 4.8 | 11.5 | 9.7 | 9.7 | 4.0 | 4.8 | 8.3 | 5.0 | 5.9 | 5.9 | 81,612 | תשס"ב-תשס"ד 2003/04-2001/02 |
| 13.6 | 3.6 | 9.2 | 7.2 | 6.8 | 3.0 | 3.7 | 5.6 | 3.4 | 4.1 | 4.2 | 104,917 | תשס"ה-תשס"ז 2006/07-2004/05 |
| 11.0 | 3.1 | 7.8 | 4.1 | 4.6 | 2.1 | 2.6 | 3.3 | 2.2 | 2.5 | 2.7 | 126,366 | תשס"ח-תש"ע 2009/10-2007/08 |

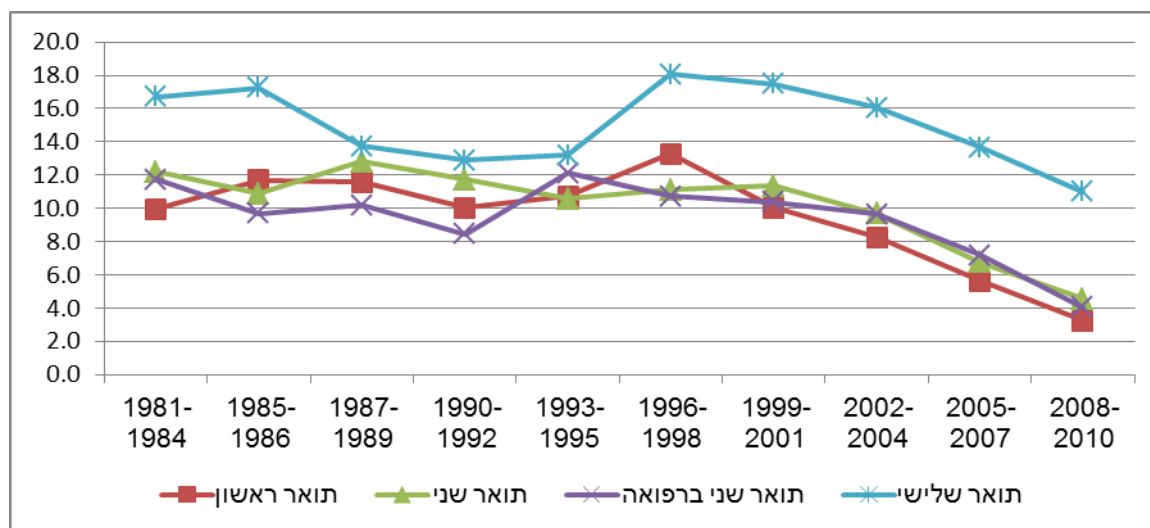
אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר גבוה יותר בתואר שלישי לעומת שאר התארים. כמו כן, ככל שעובר זמן רב יותר מקבלת התואר, אחוז השוהים בחו"ל עולה. אחוז השוהים בחו"ל נמוך יחסית בקרב מקבלי התארים שקיבלו את התואר בשנים האחרונות (תשס"ה-תש"ע - 2009/10-2004/05). יוצאי דופן הם **מקבלי תואר שלישי במדעים מדויקים והנדסה** ש-13.6% מהם שהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנים תשס"ה-תשס"ז ו-11% מהם שהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנים תשס"ח-תש"ע (חלקם למטרות פוסט-דוקטורט). למעשה, אחוז השוהים בחו"ל בקרב מקבלי התארים שקיבלו את התואר לפני כ-30 שנה (בתחילת שנות ה-80) היה גבוה מהאחוז בקרב מקבלי התארים כ-30 שנה לאחר מכן - בשנים תשס"ח-תש"ע (2009/10) (8.8% ו-2.7%, בהתאמה; ראו לוח ב).

⁵ **המדעים המדויקים והנדסה כוללים:** רפואה, מקצועות עזר רפואיים, מתמטיקה סטטיסטיקה ומדעי המחשב, המדעים הפיזיקליים, המדעים הביולוגיים, חקלאות, הנדסה ואדריכלות.

⁶ **מדעי החברה והרוח כוללים:** מדעי הרוח הכלליים, שפות ספרויות ולימודים רגיונליים, אמנות אמנויות ואמנות שימושיות, תכניות לימוד מיוחדות ושונות במדעי הרוח, מדעי החברה, עסקים וניהול, משפטים.

תרשים 2 - מקבלי תארים במדעים מדויקים ובהנדסה השהים בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2016,

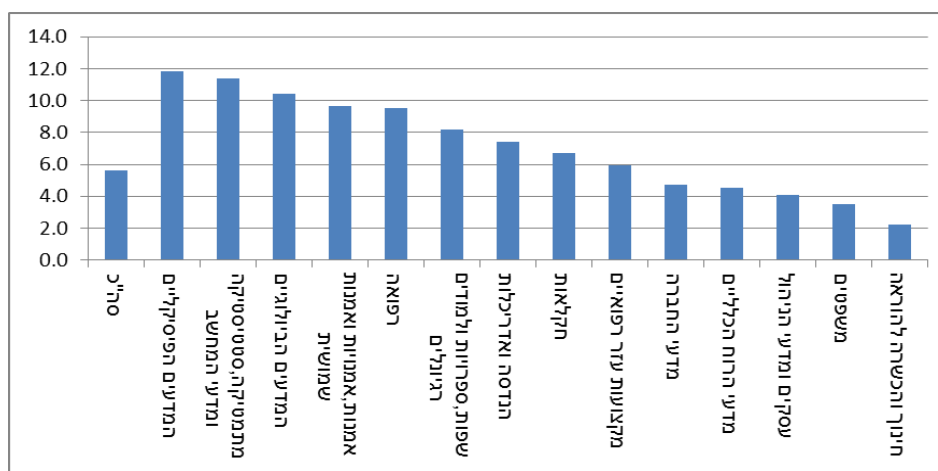
לפי תואר אקדמי ושנת קבלת התואר (באחוזים)



תחומי לימוד מפורטים

מבין מקבלי התארים בשנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10) האחוז הגבוה ביותר של שוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל, היה בקרב **בוגרי המדעים הפיזיקליים** (11.8%) והנמוך ביותר – בקרב בוגרי תארים בחינוך והכשרה להוראה (2.2%). בקרב מקבלי תואר ראשון האחוז הגבוה ביותר היה בתחומים **מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב** (10.6%), המדעים הפיזיקליים (10.2%) ו**אמנות, אמנויות ואמנות שימושית** (10%) והאחוז הנמוך ביותר היה בקרב **בוגרי חינוך והכשרה להוראה**. בקרב מקבלי תואר שני ושלישי נמצאו אחוזים גבוהים בתחום **המתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב** (13.1%-ו-20.1%, בהתאמה). בקרב מקבלי תואר שלישי נמצאו אחוזים גבוהים יחסית גם בתחומים **המדעים הביולוגיים, הנדסה ואדריכלות** (כ-14.5%) ו**מקצועות עזר רפואיים** (13.9%).

תרשים 3 - מקבלי תארים* השהים בחו"ל בשנת 2016 שלוש שנים ויותר לפי תחום לימודים



* כולל: תואר ראשון, תואר שני, תואר שני ברפואה (MD) ותואר שלישי (PhD).

מקצועות לימוד נבחרים

האחוז הגבוה ביותר של מקבלי תארים ראשון ושני ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר נמצא בקרב מקבלי תארים במוזיקה (20.6% ו-21.1%, בהתאמה). השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר מהווים אחוז נכבד ממקבלי תארים במתמטיקה: 12% ממקבלי תואר ראשון, 15.4% ממקבלי תואר שני ו-24.1% ממקבלי תואר שלישי. בקרב מקבלי תואר ראשון נמצא אחוז גבוה גם בלימודי השפות אנגלית וצרפתית ובלמודי יחסים בינ"ל, ובקרב מקבלי תואר שני ושלישי נמצא אחוז גבוה במקצועות מדעי המחשב, ביולוגיה, פיזיקה וכימיה, וכן ביחסים בינ"ל והנדסת חשמל וגנטיקה.

לוח ג - שוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל בשנת 2016, מבין מקבלי תארים בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10), לפי מקצועות לימוד שבהם אחוז גבוה של שוהים בחו"ל

| מספר מקבלי תואר בשנים תשמ"א-תש"ע | מספר מקבלי תואר בשנים תשמ"א-תש"ע (באחוזים) | מקצוע לימוד |
|----------------------------------|--|--------------------------|
| תואר ראשון | | |
| 1,377 | 20.6 | מוזיקה |
| 3,927 | 16.5 | אנגלית שפה וספרות |
| 1,106 | 15.6 | יחסים בין-לאומיים |
| 942 | 14.8 | צרפתית שפה וספרות |
| 576 | 14.2 | בלשנות |
| 1,208 | 12.9 | הנדסת מחשבים - חשמל |
| 854 | 12.1 | הנדסת אווירונאוטיקה וחלל |
| 5,131 | 12.0 | מתמטיקה |
| 2,546 | 11.5 | תולדות האמנות |
| 1,115 | 11.7 | הנדסת מערכות מידע |
| 1,907 | 10.9 | פיזיקה |
| 3,246 | 10.3 | פסיכולוגיה |
| תואר שני | | |
| 332 | 21.1 | מוזיקה |
| 848 | 15.4 | מתמטיקה |
| 2,292 | 14.8 | מדעי המחשב |
| 797 | 11.5 | כימיה |
| 345 | 12.5 | גנטיקה |
| 770 | 11.8 | אנגלית שפה וספרות |
| 535 | 11.0 | יחסים בין-לאומיים |
| 2,659 | 10.9 | הנדסת חשמל |
| 978 | 10.8 | פיזיקה |
| 383 | 10.2 | זואולוגיה |
| תואר שלישי | | |
| 584 | 24.1 | מתמטיקה |
| 658 | 19.3 | מדעי המחשב |
| 158 | 18.4 | הנדסת חומרים |
| 105 | 17.1 | הנדסת אווירונאוטיקה וחלל |
| 211 | 16.6 | הנדסת מכונות |
| 503 | 16.5 | גנטיקה |
| 193 | 17.6 | רוקחות |
| 1,195 | 15.9 | פיזיקה |
| 629 | 15.7 | ביוכימיה |

אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר, אשר קיבלו את התואר הראשון שלהם מאוניברסיטאות, היה גבוה משמעותית מזה של מקבלי תואר ראשון ממכללות אקדמיות, ממכללות אקדמיות לחינוך ומהאוניברסיטה הפתוחה, והגיע ל-7.4%⁷. אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר מקרב מקבלי תואר ראשון מהמכללות האקדמיות לחינוך היה הנמוך ביותר (1.8%). בכל מסגרות הלימוד אחוז השוהים בחו"ל היה גבוה יותר בתחומי המדעים המדויקים וההנדסה.

לוח ד - אחוז השוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל בשנת 2016 מבין מקבלי תואר ראשון בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10), לפי תחום לימוד וסוג מוסד

| המדעים המדויקים והנדסה | מזה: | | סה"כ תואר ראשון | |
|------------------------|------------------|------------------------|-----------------------|--|
| | מדעי החברה והרוח | המדעים המדויקים והנדסה | | |
| 7.9 | 4.8 | 5.7 | סה"כ | |
| 8.9 | 6.5 | 7.4 | אוניברסיטאות | |
| 94. | 3.9 | 4.2 | מכללות אקדמיות | |
| - | 1.8 | 1.8 | מכללות אקדמיות לחינוך | |
| 9.0 | 3.1 | 3.6 | האוניברסיטה הפתוחה | |

אוניברסיטאות⁸

האחוז הגבוה ביותר של שוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל נמצא בקרב בוגרי מכון ויצמן למדע (20.1%)⁹ והנמוך ביותר בקרב בוגרי אוניברסיטת בר-אילן (3.2%). אך גם באוניברסיטת בר-אילן אחוז השוהים שלוש שנים ויותר מקרב מקבלי תארים בתחומי המדעים המדויקים וההנדסה גבוה מאלו אשר למדו בתחומי מדעי החברה והרוח - פי 3 לערך בתואר שלישי ובתואר שני ופי 2.2 בתואר ראשון.

לוח ה - אחוז השוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל בשנת 2016, מבין מקבלי תארים באוניברסיטאות בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10), לפי מוסד קבלת התואר

| תואר שלישי | | תואר שני ברפואה | תואר שני | | תואר ראשון | | סך הכל | |
|------------------------|------------------|-----------------|------------------------|------------------|------------------------|------------------|--------|---------------------------|
| המדעים המדויקים והנדסה | מדעי החברה והרוח | | המדעים המדויקים והנדסה | מדעי החברה והרוח | המדעים המדויקים והנדסה | מדעי החברה והרוח | | |
| 14.5 | 4.4 | 9.3 | 8.6 | 3.6 | 8.9 | 6.5 | 6.7 | סה"כ |
| 20.8 | 3.7 | - | 19.8 | 6.7 | - | - | 20.1 | מכון ויצמן למדע |
| 16.7 | 7.6 | 8.8 | 10.8 | 7.1 | 10.3 | 11.2 | 10.6 | הטכניון |
| 13.9 | 6.1 | 8.7 | 8.8 | 5.5 | 9.0 | 9.7 | 8.4 | האוניברסיטה העברית |
| 12.5 | 5.2 | 10.1 | 8.2 | 4.7 | 9.7 | 9.4 | 7.9 | אוניברסיטת תל אביב |
| 10.5 | 2.2 | 10.0 | 6.1 | 2.6 | 7.4 | 4.4 | 5.3 | אוניברסיטת בן גוריון בנגב |
| 11.3 | 3.3 | - | 4.0 | 2.2 | 6.8 | 5.9 | 4.7 | אוניברסיטת חיפה |
| 6.5 | 2.2 | - | 6.9 | 2.2 | 7.1 | 3.2 | 3.2 | אוניברסיטת בר-אילן |

⁷ רוב מקבלי התארים בשנים המוקדמות יותר היו מהאוניברסיטאות, וכפי שנזכר לעיל יש קשר בין מועד קבלת התואר לאחוז השוהים בחו"ל. עם זאת, מבדיקה נמצא כי גם בשנים מאוחרות יותר אחוז בוגרי האוניברסיטאות השוהים שהייה ממושכת בחו"ל גבוה יותר מבוגרי המכללות.
⁸ לא כולל האוניברסיטה הפתוחה.
⁹ יש לציין כי במכון ויצמן למדע לומדים לקראת תואר שני ותואר שלישי בלבד.

מכללות אקדמיות

במכללות האקדמיות, האחוז הגבוה ביותר של מקבלי התארים בין השנים תשנ"ד-תש"ע (1993/94-2009/10) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר, היה בקרב מקבלי התארים מהאקדמיה למוזיקה ולמחול (15%) ולאחריו בקרב מקבלי התארים מבצלאל (9.5%). בקרב מקבלי תואר ראשון במדעים מדויקים ובהנדסה מהמרכז הבינתחומי בהרצליה והמכללה האקדמית ת"א-יפו כ-10.5% שהו בחו"ל.¹⁰

לוח ו - אחוז השוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל בשנת 2016, מבין מקבלי תארים

במכללות אקדמיות נבחרות בישראל בין השנים תשנ"ד-תש"ע (1993/94-2009/10), לפי מוסד קבלת התואר

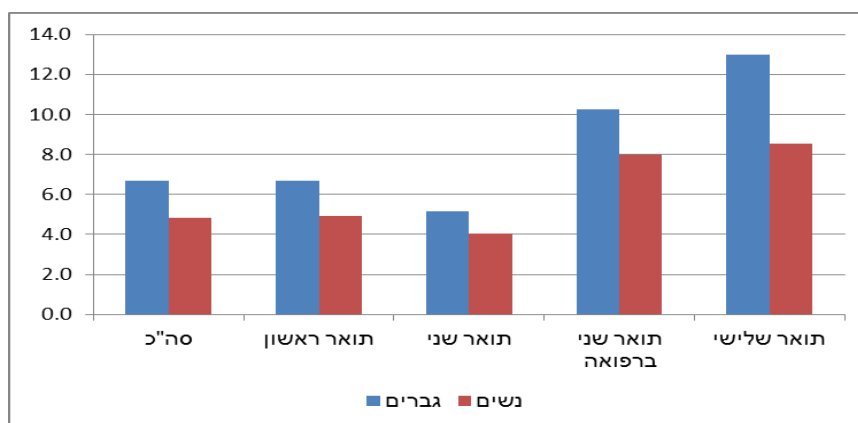
| תואר שני | | תואר ראשון | | סה"כ | |
|------------------------|------------------|------------------------|------------------|------|---------------------------------------|
| המדעים המדויקים והנדסה | מדעי החברה והרוח | המדעים המדויקים והנדסה | מדעי החברה והרוח | | |
| 8.7 | 2.4 | 4.9 | 3.9 | 4.0 | סה"כ |
| - | 13.8 | - | 15.2 | 15.0 | אקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים |
| - | 2.8 | 6.0 | 10.9 | 9.5 | בצלאל - אקדמיה לעיצוב ואומנות ירושלים |
| 14.7 | 0.5 | 10.4 | 6.9 | 7.8 | המכללה האקדמית של תל אביב-יפו |
| 22.6 | 6.8 | 10.6 | 7.4 | 7.8 | המרכז הבינתחומי בהרצליה |
| | | 5.1 | 8.3 | 6.7 | שנקר - בית ספר גבוה להנדסה ולעיצוב |
| - | - | 5.1 | - | 5.1 | המכללה האקדמית הדסה ירושלים |
| 1.6 | - | 5.4 | 4.9 | 5.1 | מכון טכנולוגי חולון |

מין

בשנת 2016 אחוז הגברים שקיבלו תארים בישראל בשנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10) וששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר, היה גבוה פי 1.4 מאחוז הנשים (6.7% לעומת 4.8%, בהתאמה). אחוז הגברים גבוה יותר בכל התארים ובכל התחומים, אך בתואר שלישי במדעים המדויקים ובהנדסה נמצא הפער הגבוה ביותר, ובתואר שני במדעי החברה והרוח נמצא הפער הנמוך ביותר.

תרשים 4 - אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2016, מבין מקבלי תארים

בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10) לפי מין



¹⁰ הנתונים על המכללות קיימים משנת תשנ"ד (1993/94).

ארץ לידה

אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר היה גבוה יחסית בקרב ילידי חו"ל, ובמיוחד בקרב ילידי בריה"מ (לשעבר), אורוגואיי וארגנטינה שקיבלו תואר שלישי בארץ (29.2%, 21.5% ו-20.1%, בהתאמה), ובקרב ילידי ארצות הברית וקנדה שקיבלו בארץ תואר שני ברפואה (27.4% ו-26.4%, בהתאמה). בשנת 2016 היה אחוז ילידי הארץ נמוך יחסית מהאחוז של כלל השוהים בחו"ל בכל התארים.

לוח ז - השוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל בשנת 2016, מבין מקבלי תארים בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10) לפי תואר וארץ לידה

| מתוכם: שהו שלוש שנים ויותר (באחוזים) | | | | | סך מקבלי תארים בשנים תשמ"א-תש"ע | |
|--------------------------------------|-----------------|----------|------------|------|---------------------------------|----------------------|
| תואר שלישי | תואר שני ברפואה | תואר שני | תואר ראשון | סה"כ | | |
| 10.9 | 9.3 | 4.5 | 5.7 | 5.6 | 532,291 | סה"כ |
| 7.3 | 7.2 | 3.1 | 4.2 | 4.1 | 433,574 | ישראל |
| 14.5 | 29.1 | 16.6 | 16.8 | 17.2 | 1,039 | קנדה |
| 13.4 | 27.7 | 14.8 | 16.7 | 16.3 | 8,901 | ארצות הברית |
| 20.5 | 15.0 | 12.8 | 16.3 | 15.6 | 1,002 | אורוגואאי |
| 13.6 | 8.9 | 11.5 | 16.9 | 15.0 | 1,516 | דרום אפריקה |
| 29.0 | 16.6 | 13.5 | 14.1 | 14.8 | 36,055 | ברית המועצות (לשעבר) |
| 17.2 | 9.1 | 14.4 | 14.5 | 14.6 | 845 | ברזיל |
| 19.6 | 5.1 | 13.6 | 13.4 | 13.8 | 4,492 | ארגנטינה |
| 9.4 | 12.1 | 12.2 | 14.9 | 13.6 | 2,199 | הממלכה המאוחדת |
| 9.4 | 4.0 | 8.0 | 10.7 | 9.8 | 3,399 | צרפת |

קבוצת אוכלוסייה

אחוז היהודים ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר היה גבוה יותר מאחוז הערבים (5.7% לעומת 2.2%, בהתאמה), למעט בתואר שלישי (10.4% לעומת 11.5%, בהתאמה).

לוח ח - השוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל בשנת 2016, מבין מקבלי תארים בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10) לפי תואר וקבוצת אוכלוסייה

| תואר שלישי | תואר שני ברפואה | תואר שני | תואר ראשון | סה"כ | |
|---------------|-----------------|----------|------------|---------|-----------------------|
| 1,9801 | 9,670 | 139,514 | 363,306 | 532,291 | סה"כ (מספרים מוחלטים) |
| אחוזים | | | | | |
| 10.9 | 9.6 | 4.6 | 6.0 | 5.9 | יהודים ואחרים |
| 10.4 | 9.5 | 4.4 | 5.8 | 5.7 | מזה: יהודים |
| 11.5 | 5.3 | 2.8 | 1.9 | 2.2 | ערבים |

מקבלי תארים בחו"ל אשר קיבלו הכרה בתואר שלהם בישראל¹¹

בקבוצה זו כלולים מקבלי תואר בחו"ל (מוסד בחו"ל או שלוחה בארץ של מוסד בחו"ל) ואשר אושרה להם הבקשה להכרה בתואר במשרד החינוך, והם תושבים או אזרחים ישראלים. רובם עולים אך חלקם ישראלים אשר למדו בארץ בשלוחות זרות של מוסדות מחו"ל.

בישראל הוכרו ל-229,523 אנשים תארים בין שנות הלימוד תש"ן-תש"ע (1989/90-2009/10), רובם מברית המועצות (לשעבר).

בשנת 2016, 11.2% מהם (25,736) שהו שלוש שנים ויותר בחו"ל, אחוז גבוה פי 2 מאחוז מקבלי תארים בישראל, אך דומה לאחוז העולים אשר קיבלו תואר בישראל.

כ-30% ממקבלי התארים בחו"ל אשר נולדו בבולגריה ובברזיל שהו בשנת 2016 בחו"ל שלוש שנים ויותר, ו-13.9% ממקבלי התארים בחו"ל אשר נולדו בברית המועצות לשעבר בשנת 2016 שהו בחו"ל שלוש שנים ויותר.

לוח ט - השוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל בשנת 2016, מבין מקבלי תארים בחו"ל בין השנים תש"ן-תש"ע (1989/90-2009/10) לפי תואר וארץ מוצא

| מתוכם: שהו שלוש שנים ויותר (באחוזים) | | | סך מקבלי תארים בשנים תש"ן-תש"ע | |
|--------------------------------------|------------|--------|--------------------------------|----------------------|
| תואר שני | תואר ראשון | סה"כ | | |
| 16,077 | 8,498 | 25,736 | 229,523 | סה"כ |
| 11.9 | 9.9 | 11.2 | 100.0 | סה"כ - אחוזים |
| 30.0 | 29.4 | 29.5 | 743 | בולגריה |
| 24.4 | 32.2 | 29.4 | 751 | ברזיל |
| 22.5 | 15.6 | 21.0 | 2,147 | ארגנטינה |
| 12.6 | 23.2 | 18.8 | 522 | קנדה |
| 11.8 | 17.2 | 14.6 | 4,938 | ארצות הברית |
| 14.9 | 14.8 | 14.5 | 1,460 | צרפת |
| 14.4 | 15.4 | 14.4 | 641 | גרמניה |
| 13.7 | 14.0 | 13.9 | 149,142 | ברית המועצות (לשעבר) |
| 10.6 | 15.5 | 13.9 | 1,117 | הממלכה המאוחדת |
| 14.1 | 13.6 | 13.9 | 519 | הודו |
| 13.9 | 9.2 | 12.1 | 2,185 | רומניה |
| 5.9 | 12.1 | 10.3 | 565 | דרום אפריקה |
| 6.7 | 3.5 | 5.7 | 564 | פולין |
| 3.0 | 2.7 | 2.9 | 612 | אירן |
| 2.0 | 2.3 | 2.3 | 53,102 | ישראל - סה"כ |
| 3.1 | 1.9 | 2.4 | 13,035 | ישראל - ערבים |

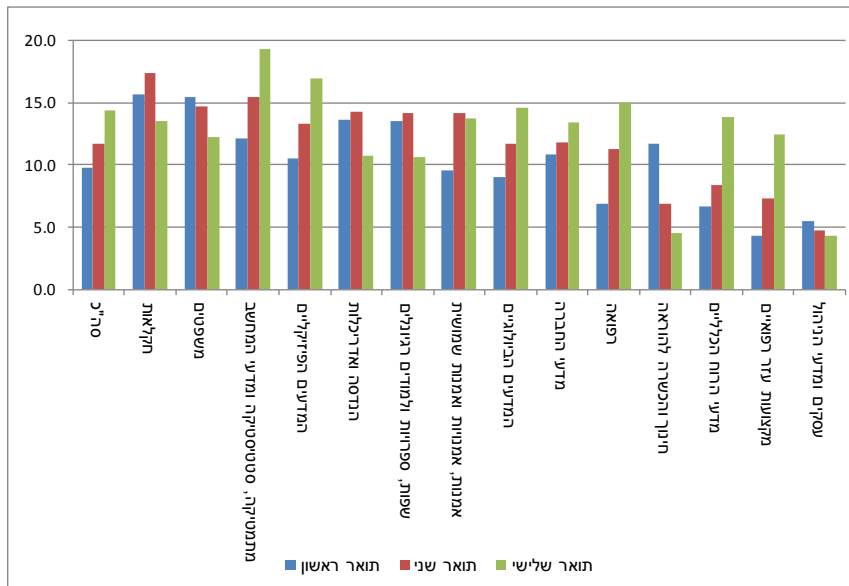
¹¹ משרד החינוך הוא הגוף המוסמך במדינת ישראל להעריך תארים אקדמיים של בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה בחו"ל, ושל שלוחות של מוסדות זרים להשכלה גבוהה הפועלים בישראל ואשר קיבלו רישיון מהמועצה להשכלה גבוהה בישראל, וזאת בהשוואה לתארים האקדמיים המקבילים במוסדות ישראליים.

מקבלי תארים בחו"ל לפי תחומי לימוד מפורטים

מבין מקבלי התארים בחו"ל בשנים תש"ן-תש"ע (1989/90-2009/10) האחוז הגבוה ביותר של שוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל, היה בקרב בוגרי תואר שלישי (14.6%) ובמיוחד בקרב בוגרי תואר שלישי במתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב (19.2%) והמדעים הפיזיקליים (17.6%), והנמוך ביותר – בקרב בוגרי תואר ראשון (9.9%) ובמיוחד בקרב בוגרי תואר ראשון במקצועות עזר רפואיים (4.3%) ובעסקים ומדעי הניהול (5.7%).

תרשים 5 - השוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל בשנת 2016, מבין מקבלי תארים בחו"ל

בין השנים תש"ן-תש"ע (1989/90-2009/10), לפי תואר ותחום לימודים



מאזן בין יוצאים חדשים לשבים

המאזן מציג את התמונה העדכנית ביותר של מגמת השייה בחו"ל בשנים האחרונות. אחוז השבים מתייחס לאלה ששהו בארץ שנתיים ברציפות. לדוגמה אחוז השבים בשנת 2016 מתייחס לאלה ששהו בארץ בשנים 2015-2016. יוצאים חדשים מתייחס לאלה שיצאו לחו"ל בשנים האחרונות (מ-2011 ואילך). לדוגמה, אחוז היוצאים החדשים ב-2016 מתייחס לאלה שיצאו לחו"ל ב-2014 ושהו שם שלוש שנים.

בשנת 2016 היו בארץ 664 חוזרים חדשים לאחר שהייה ממושכת של שלוש שנים. עם זאת, מספר השוהים בחו"ל שהייה ממושכת עולה מדי שנה, שכן מספר היוצאים החדשים לחו"ל גדול ממספר השבים. כמו כן, נראה כי ישנה יציבות במאזן היוצאים לעומת השבים בשנים האחרונות.

המאזן מראה כי ההפרש בין היוצאים החדשים לבין השבים הוא חיובי, כלומר מאזן ההגירה שלילי אך יציב.

לוח י - מאזן בין יוצאים חדשים (שוהים בחו"ל שלוש שנים לאחר שהיו בארץ) לבין השבים לארץ,

מבין מקבלי תארים בישראל בין השנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10) לפי שנה

| שנה | יוצאים חדשים (שוהים בחו"ל שלוש שנים לאחר שהיו בארץ) | חוזרים חדשים (נמצאים שנתיים בארץ) | הפרש בין מהגרים לחוזרים |
|------|---|-----------------------------------|-------------------------|
| 2016 | 1,947 | 664 | 1,283 |
| 2015 | 2,000 | 710 | 1,290 |
| 2014 | 2,036 | 885 | 1,151 |
| 2013 | 2,098 | 868 | 1,230 |

הגדרות והסברים

הערות ללוחות

- = חוסר מקרים

.. = נתונים בלתי ידועים או שאינם ניתנים לפרסום

האוכלוסייה כוללת מקבלי תארים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל, שהוענק להם תואר אקדמי (תואר ראשון, תואר שני, תואר שני ברפואה ותואר שלישי) במסגרת טקסי המוסדות אשר התקיימו בשנים תשמ"א (1980/81)-תש"ע (2009/10).

מוסדות להשכלה גבוהה בישראל כוללים את האוניברסיטאות (לרבות האוניברסיטה הפתוחה, א"כ צוין אחרת), המכללות האקדמיות והמכללות האקדמיות לחינוך.

נתוני האוניברסיטאות מתייחסים לשנים תשמ"א-תש"ע (1980/81-2009/10).

נתוני המכללות האקדמיות מתייחסים לשנים תשנ"ד-תש"ע (1993/94-2009/10).

נתוני המכללות האקדמיות לחינוך מתייחסים לשנים תש"ן-תש"ע (1989/90-2009/10).

נתוני האוניברסיטה הפתוחה מתייחסים לשנים תשמ"ח-תש"ע (1987/88-2009/10).

שוהים שהייה ממושכת בחו"ל

ההגדרה של שוהים בחו"ל בשנה מסוימת חלה על כלל הפרטים הפעילים במרשם האוכלוסין (כאלה שלא נפטרו או חדלו להיות תושב) ושיצאו את גבולות ישראל למשך שנה (12 חודשים) עם אפשרות לביקורי מולדת בני 90 יום לכל היותר (3 חודשים).

להגדרת שהייה ממושכת בחו"ל נבחרו שלוש שנים ברציפות על מנת ליצור מדד חזק יותר משהייה של שנה אחת בלבד.

נתוני הישראלים השוהים בחו"ל נלקחו ממאגר המתייחס לחודש דצמבר, מלבד שנת 2009 בה נלקחו הנתונים ממאגר אפריל בשנה העוקבת.

שבים לישראל

אחוז השבים מתייחס לאלה ששהו בארץ שנתיים ברציפות. לדוגמה אחוז השבים בשנת 2016 מתייחס לאלה ששהו בארץ בשנים 2014-2016.

תחום לימוד הוא התחום שאליו משויך מקצוע הלימוד הראשון של מקבלי התארים.

כל מקבלי התארים מהמכללות האקדמיות לחינוך למדו את תחום החינוך וההכשרה להוראה.

מקצועות הלימוד קובצו לפי התחום המדעי שאליו הם משתייכים. מי שלמד שני מקצועות לימוד, מוין לפי התחום של מקצוע הלימוד המופיע ראשון בקובץ המוסד. התחומים המדעיים הוצגו בלוחות בשתי רמות פירוט, כדלקמן:

7 תחומים

מדעי הרוח

מדעי החברה

משפטים

רפואה

מדעי הטבע ומתמטיקה

חקלאות

הנדסה ואדריכלות

15 תחומים

מדעי הרוח הכלליים

שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים

חינוך והכשרה להוראה

אמנות, אומנויות ואומנות שימושית

תכניות לימודים מיוחדות ושונות

מדעי החברה

עסקים ומדעי הניהול

משפטים

רפואה

מקצועות עזר רפואיים

מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב

מדעים פיזיקליים

מדעים ביולוגיים

חקלאות

הנדסה ואדריכלות

קבוצת אוכלוסייה ודת - אוכלוסיית ה"יהודים והאחרים" כוללת: יהודים, נוצרים שאינם ערבים ואלה ללא סיווג דת; והאוכלוסייה הערבית כוללת: מוסלמים, נוצרים-ערבים ודרוזים.

מוסדות לימוד

אוניברסיטאות: האוניברסיטה העברית בירושלים; הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל; אוניברסיטת תל אביב; אוניברסיטת בר-אילן; אוניברסיטת חיפה; אוניברסיטת בן גוריון בנגב; מכון ויצמן למדע; האוניברסיטה הפתוחה.

המכללות האקדמיות

בשנת תש"ע (2009/10) היו 19 מכללות המתוקצבות על ידי המדינה ו-9 מכללות לא מתוקצבות שהעניקו תארים¹²: המרכז האקדמי רופין; שנקר - בית ספר גבוה להנדסה ולעיצוב; בצלאל - אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים; האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים; המרכז האקדמי לב; המסלול האקדמי - המכללה למינהל; מכון טכנולוגי חולון; המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה; המכללה האקדמית של תל-אביב יפו; המכללה האקדמית הדסה ירושלים; המכללה האקדמית נתניה; המרכז הבינתחומי הרצליה; המכללה האקדמית תל חי; המכללה האקדמית עמק יזרעאל ע"ש מקס שטרן; המכללה האקדמית ספיר; אפקה - המכללה האקדמית להנדסה בתל-אביב; המכללה האקדמית אריאל; המכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון; מכללת שערי משפט - המכללה ללימודי משפט; המרכז האקדמי למשפט ולעסקים; עזריאלי- המכללה האקדמית להנדסה ירושלים; הקריה האקדמית אונו; מכון שכטר למדעי היהדות; המכללה האקדמית אשקלון; המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן; המרכז האקדמי פרס; המכללה האקדמית צפת; המרכז ללימודים אקדמיים באור יהודה.

מכללות אקדמיות לחינוך

מוסדות אשר הוכרו על ידי המועצה להשכלה גבוהה, והוסמכו להעניק תואר אקדמי בחינוך (M.Ed., B.Ed.): "אמונה" - המכללה האקדמית להוראת האמנות ולחינוך, מיסודן של מכללות אפרתה ואמונה; "חמדת הדרום" - המכללה התורנית לחינוך; אורות ישראל, מכללה אקדמית לחינוך מיסודן של מכללת אורות ישראל ומכללת מורשת יעקב; אלקאסמי - מכללה אקדמית לחינוך; המכללה האקדמית בית-ברל; המכללה האקדמית הדתית לחינוך שאנן; המכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל - חיפה; המכללה האקדמית הרצוג מיסודן של מכללת ליפשיץ ומכללת הרצוג; המכללה האקדמית לחינוך "תלפיות"; המכללה האקדמית לחינוך גבעת וושינגטון; המכללה האקדמית לחינוך ולספורט אוהלו בקצרין; המכללה האקדמית לחינוך ע"ש א. ד. גורדון; המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין; המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי; המכללה לחינוך גופני ולספורט ע"ש זינמן במכון וינגייט; המרכז האקדמי לעיצוב ולחינוך ויצו - חיפה ע"ש נרי בלומפילד; מכללה אקדמית לחינוך "אורנים"; מכללה ירושלים; מכללת לוינסקי לחינוך (כולל המדרשה למוסיקה); מכללת סכנין להכשרת עובדי הוראה; סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך לטכנולוגיה ולאומנויות.

תארים אקדמיים

תואר ראשון:

כולל תארים כגון: B.Ed., B.Tech., B.Sc., B.A.

סטודנטים בשנה הראשונה ללימודי התואר הראשון - לפי דיווח המוסד.

תואר שני:

כולל תארים כגון: M.Ed., M.B.A., M.Sc., M.A. וגם תואר דוקטור לרפואה: M.D., D.M.D.

תואר שלישי:

כולל תארים כגון: Dr.Sc., Ph.D.

¹² בשנת תשע"ה (2014/15) התקיימו לימודים לקראת תארים אקדמיים במכללות אקדמיות נוספות (המכללה האקדמית אחווה, המרכז האקדמי כרמל, המכללה האקדמית גליל מערבי, המכללה האקדמית לישראל ברמת-גן, המכללה האקדמית לחברה ואמנויות והמרכז האקדמי שלם).